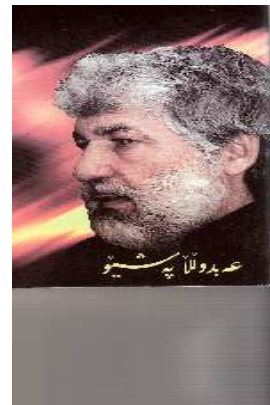

Ebdela Peşêw

Berhemên bijarte

Helbest

Husên Hebeş

ev „Berhema bijarte“ aniye ser nivîsa latînî.

Ferhengok jê re daniye.

Bi kurmcîya bakurî hevalcêwiya wê nivîsiye.

**Ji dîwana „Birûske çandin“
1973 – 1988 Kurdistan 2001**

Kudeta

Pêş tonasin
minallêki xoperist bûm:
Wam dezani,
asmani pan dewarêke,
tenya bo min helldirawe.
Zewî durrgey diway tofane,
cige le min,
hiç kesêki tya nemawe.
Evîni to lepîrr hat u
şûre u qellamî xapûr kird,
rrengekanî hemû gorri,
yasakanî jêrujûr kird.
Way kird dinya
bo tenyayîm wek qefes bê.
Fêri kirdim –
şewan nîw serînim bes bê!

1.12.1973. Varronêj

Kudeta : încîlab, pêş to nasîn : berî nasîna te, minall : zaro, xweperist : ji xwe hez kirî, wam dezanî : weha min hizir fikir, dewar : xêvet; kon, tenya : tenê, helldirawe : venane, zewî : zevî; erd, durge : girav, cige le min : ji bilî min, hîç : nekes, ewîn : evîn, lepîrr : ji nişkava, şûre : diwar, qella : kela, xapûr kirin : kavil kirin, yasa : qanûn, fêr kirin : hîn kirin; hoy kirin, serîn : balgî.

Încîlab

Berî nasîna te ez
zaroyekî xweperist bûm:
min weha dizanî,
esmanê pehn xêvetek e,
her ji min re hatiye venan.
Zevî, girava paş tovanê ye,
ji bilî min,
tukes li ser nemayî.
Lê ji nişkava,
evîna te hat
diwar û kela min kavil kir,
hemî reng guhartin,
qanûn li nav hev xistin.
Dinya li min kir
bêrkîma tenêtiyê,
ez hîn kirim –
bi şevan nîvbalgiyek ji besê min be!

1.12.1973. Varonêj

Futboll

Ajansekani dengubas rayangeyand:
Yariyekî futboll dekirê.
Dû tîpeke – Kirêmil u Koşkî Sipî.
Top – Serî kurd.
Goll – Kurdistan.
Temaşaker – dinyay kirrî wek gorristan.

3.11.1973. Mosko

Futboll : goka(topa) pê, dengubas : nûçe, rayangeyand : nûçebelav kirin, yarı : lîsk; lîstin,
tîp : tîm, top : gok, temaşaker : nirînvân; temaşevan, kîrr : bédeng.

Goka pê

Ajansên nûçeyan ragihandin:
Lîskeke goka pê dest pê dike:
Herdu tîm – Kirêmil û Koşka Sipî.
Gok – serê kurdan.
Gol – Kurdistan.
Nirînvân – dinya bédeng, bédengiya goristanî

3.11.1974. Mosko

Newrozî 1977

To mişûrî agir mexo.
Serit Leser singim danê,
bizane, killpe u nêlley gîrr
çi deka bo em Newroz e!
Minîş ser be baskit dekem,
way bo şewî tarîkî wa.
Baskî rûtî çî agirêkî pîroze!

20.3.1977. Mosko

Mişûr : xem, killpe : pê; billêse; rivîn; alaf, nêlle : gurgura pêtê, bask : zend.

Newroza 1977

Tu xema agirvêxistinê mexwe.
Serê xwe dîne ser sîngê min,
tu yê bizanibî gurgura rivînê
çi dike bona vê Newrozê!
Ezê jî serê xwe dinim ser pîbaskên te,

ax! Di şeveke we tarî de,
pîbaskên te yên rût dê çi agirekî pîroz be!

Bo Morag Donaldson

Lem jîyaney pîr herada,
le belemî şequşîrî
ber tewjîmî pêl u bada,
zor detîrsim
bazî giyanî xeyallgîrî xom bizir kem,
mawem nebê
dû pîrozey çawekanî to nemir kem.

Le êstawe
min xemxorî asmanîşim:
Paş çawî to,
êdî asman çon bitwanê,
beyaniyan, ke radebê,
le samallî xoy birrwanê!

4.5.1978. Mosko

Lem jîyaney : li vê jiyana, hera : qalmeqalm; qelebalix; têrêş, belem : kelek, şequşîrî : neliserhev; xîrxwîte; şikestî, tewjîm : zerp; zor, baz : teyrê baz, giyan : can, xom: ê xwe, bizir kirin : hinda kirin, mawem nebê : fersenda min tune be, le êstawe : jî niha de, çaw : çav, çon bitwanê : çawa karibe, beyaniyan : sibeyan, samal : sayî; semal, birrwanê : binire.

Bona Morag Donaldson

Di vê jiyana têrêş de,
di keleka xîrxwîte de
ya di nav tewjîma pêl û bê de,
pîr ditîrsm
ez bazê xeyalhîlgîrê canê xwe hinda bikim,
fersenda min tune be

herdu çavên teyî fîroz abedîn bikim.

Ji niha de

ez xema esmên dixwim:

Piştî nemana çavên te,

wê çawa kanibe

beyaniyan, gavê hişiyar dibe

li semala xwe binire!.

4.5.1978. Mosko

Dayk

Bo Cemîle – ser dadexem.

Bo Jan Dark û Tirêşkova – ser dadexem *

bellam jinêk le xakî pîrr mergî minda,

pê le cergî xoy binêt û bibê be dak,

le ber pêyda kirrnûş debem,

nawçêwanim desûm le xak!

30.8.1979. Potsdam

* Cemîle Buheyrêd : kiçefîdakarî cezairî.

Jan Dark : kiçe qaremanî firensî.

Tirêşkova : yekem jine kosmonawt (gerdûngerr).

Dayk : dê; dêk, ser dadexem : serê xwe datînim, ditewînim, bellam : eger; lê,

xak : erd; ax, merg : mirin, pê le cergî xoy binêt : pê li cigerê xwe bike, dak : dê, dêk, le ber

pêyda : li ber pêyên (lingên) wê de, kirrnûş debem : kunde; secde dikim; nawçewan : enî,

desûm : paş dikim.

Dê

Bona Cemîlê - serê xwe datînim.

Bona Jeanne d'Ark û Tirêşkovê - serê xwe datînim.

Lê li ser axa welatê minî mişt ji mirinê

her jinek cigerê xwe bike bin lîngan û bibe bi dêk,

ez li ber lîngên wê kunde dikim

û eniya xwe bi wê axê paş dikim.

30.8.1979. Potsdam

Merc

Min qet dijî ewe nîm
diktator cîhan bigirin,
sêberî Xwa bin, zor bin.
Bellam mercêkim heye:
Minallan diktator bin!

22 / 23.1979 Berlin - Warşo

Merc : şert, min : ez, qet : qe; bi carekê, sêber : sî, sih, Xwa : Xwedê, minall : zaro.

Merc

Ez qe ne li dijim
diktator cîhanê bigirin,
siya Xwedê bin, pir bin.
Lê tenê merceke min heye:
Bila diktaor zaro bin.

22 / 23.1979 Berlin - Warşo

Şipirzeyî

Ew rojey jiwanman heye,
herçî destî bo debem:
Piyalley ça, kitêb, qelem ...
hemû gullaw derdeden.
Ew rojey jiwanman heye,
hêşta zûwe u to dûri,
endamekanî leşim
nobetbirri lêk deken:
Çaw - rezî leşit derrnê,

dest - be dengta helldeznê,
guê - nuqmî bonit debê u
mewday dûrît depêwê ...
biriya detzani, giyane,
ew rojey jivanman heye,
çon serim lê deşêwê!

22.11.1979. Mosko

Şipirzeyî : şerpezeyî, jivan : jivan; soz, herçî : her tişt, destî bo debem : destê xwe
davêjim ê, piyale : kasa çayê, gullaw : gulav, derdeden : derdixin, edndamekan :
lebatan, leşim : govdê min; bedena min, nobetbirrî : nobeyê dibirin, derrinê :
diçine, dengta : dengê te, helldeznê : hildikşe, guê : guhê xwe, nuqm: noq bûn;
fetisîn; xeniqîn, bonit : bihna te, mewda : mesafe; bergeh, depêwê : dipîve, biriya :
xwaskê : kêşka, serim lê deşêwê: serê min gêj dibe.

Şerpezeyî

Di wê roja jivana heye de,
ez destê xwe davêjim çî:
Piyala çay, kitêb, qêlem ...
hemî di nav lêpê min de dibine gulav.
Di wê roja jivana me heye de,
teví ku hîn zû ye û tu dûr î,
lebatên govdê min
nobeyên xwe şaş dîkin:
Çav - rezê govdê te diçinin,
dest – bi dengê te re hildikşin,
guh – di nav bihna te de noq dibin
û bergeha teyî dûr dipîve ...
Xwaskê te zanîba, canê,
di wê roja jivana me heye de,
çawa sergeşte dibim!

22.11.1979. Mosko

Şewnwêjî Namoyan

1

Le her cêyek çiya bibînîm -
dillim,
wek le jiwani yekemmda,
dadexurpê, radeçillekê,
sersam dewestim le binya ...
wa têdegem,
le çiyayî minrra dest pêdeken
çiyayekanî hemû dinya!

Şewnwêjî : şevnimêj, namoyan : biyanîyan; xerîban, le her cêyek : li her çiyekî,
dadexurpê : dil lêdide, radeçillkê : dil dilerze, sersam : sergerdan; matmayîn,
dewestim : disekinim; radiwestim

Şevnimêja namoyan

1

Li her çiyekî çiya bibînîm -
dilê min,
mîna di jivana mine yekemîn de,
lêdide, dilerze,
sergerdan dimînîm li binarê ...
weha têdigîhnîm,
hemî çiyayên dinyayê
ji çiyayê min dest pê dîkin!

2

Le her kwê kanî bibînîm -
dillim,
wek le jiwani yekemmda,
dadexurpê,
radeçillekê,
pêş ewey binî pêwe nêma,
le berdemya
be hêminî çok dadedem,
qewzey serî
wek şabiskî şorrejinêk

şane dekem,
çünke min wam be birda dê,
ke şîrnawî gişt kanîyekan
le niştîmanî minrra dê!

Le her kwê : li her kuderê, pêş ewey bîni pêwe nê : berî ku devê xwe têxînim, li berdemya : li pêşê, be hêminî : bi bédengî; bi aramî, çok dadem : çoka xwe datîim, qewze : kevz, şabisk : biska; keziya; guliya tevî ciwan, şorrejinêk : riddirîn; bedewtirîn jin, şane dekem : şe dikim, wam bebîrda dê : weha bîr dikim; difkirim, şîrnaw : ava şîrîn.

2

Li kuderê kaniyê bibînim -
dilê min,
mîna di jivana yekemîn de,
lêdide,
dilerze,
berî tehma xwe bişkînim
li pêşiyê
bi hêminî çoka xwe datînim,
kevza sêrî
zêrbiska zerîyekê
şe dikim,
çinkê ez weha diramînim,
ku hemî kaniyên avîje
welatê min derdibin!

3

Sermay gelêk şaranim dî,
belam pencem lego neçûn,
çünke sermayî hemû cêyek
tişkêk rojî niştîmanî minî tyaye.
Germay gelêk şaranim dî,
bellam giyanim werris nebû,
çünke germay hemû cêyek
sîrweyekî niştîmanî minî tyaye.

Şar : bajar, pence : tilî, lego neçûn : ne tevizîn, tişkêk : tirêjek, werris : bêzar; ji xwe aciz bûn, sirweyek : bayekî hunik.

3

Serma pir bajarê min dît,
lê tiliyên min ne tevizîn,
çinkê serma her ciyekî
tirêjek tava welatê min tê de ye.
Germa pir bajarê min dît,
lê canê min bêzar ne bû,
çinkê germa her ciyekî
sirweyeke welatê min tê de ye.

Sirwe : ferasîn; bayê hunik.

4

Çawî kiji ewrupayî
ger şiniş bê - xoşim dewê.
Ger sewziş bê - xoşim dewê.
Wa têdegem:
Şirintirîn çaw,
sewztirîn çaw
lem dinyaye,
tozêk reşî
çawî kiçî
niştimanî minî tyaye!

Çaw : çav, kij : keç; qîz, xoşim dewê : bi min xweş e; jê hez dikim, sewz : kesk,
tozêk : kêmek; hindikek, kiç : keç; kij; qîz.

4

Çavên keçên ewropayî
eger şin bin jî - ez jê hez dikim.
Eger kesk bin jî - ez jê hez dikim.
Weha têdigihnim:
Şirintirîn çav,

kesktirîn çav
li vê dinyayê
hinekê reşîya
çavên keça
welatê min tê de ye!

5

Niştimanim!
To wek taney leser çawim.
To wek temî,
le gişt lawe dewret dawim.
To awêney -
le naw toda hemû dinya bedi dekem.
To teymanî -
be hoy towe hiç nabînim:
ne kel debînim, ne zewî.
Ne Xwa debînim, ne esman.
Ca nazanim
ne cîhan wek to biçûke,
ne to gewreyî beqed cîhan.
Niştimanekem – K u r d i s t a n!

29.11.1979. Mosko

Tane : perde, tem : tem û mij, li gişt lawe : ji her alîkî de, awêney : eyne; nînik, bedi
dekem : dibînim, teyman : çeper; sinc; perjîn, be hoy to : bi sedema te, hiç : qe;
her, kel : aso; hesû, Xwa : Xwedê, gewre : mezin.

5

Welatê min!
Tu wek perdekê tê ber çavê min.
Tu tem î,
ji her aliyekî de te ez hawîr kirime.
Tu nînik î -
dinyayê tevde di te re dibînim.
Tu perjîn î -
li ber çavên min:
ne hêso dibînim, ne zewî,

ne Xwedê dibinim, ne esman.
Car nizanîm
Ne cîhan wek te biçûk e,
ne tu mezin î biqasî cîhanê.
Welatê min - K u r d i s t a n!

Daristanî sûtaw

Her nazdarê dillî damê,
le binarî dillda naştîm,
wek nemamê.
Ta wam lêhat,
le say serî xoşewîstan,
bûme maxoy şadaristan!

Ke tom nasî,
ey nemamî şilk u nemir,
wam zanî toş deçite pall ewanî tir:
Derrwêy, debêt
be fênkayî ... bo hawînim.
Be germayî ... bo zistanîm.
Keçî, lepîrr bûy be şemçe u
Girrit berda daristanîm!

Daristana şewitî

Her nazliyekê dilê xwe da min,
li binara dilê xwe
wek nemamê min çand,
ta we li min hat,
bi saya evîndaran,
bûme xudiyê şadaristanê!

Dema min tu nas kir,

tu, nemama nestêleye nemir,
min hizir dikir tu ji diçi ba wan,
li wir direwzî, dibî
hunkayî ... bo havîna min.
Germayî ... bo zivistana min.
Lê ji nişkava bûyî darkê kibrîtê
û te agir berda daristana min!

30.11.1979. Mosko

